

<https://doi.org/10.59911/conf.2023.34>

УДК 908(477.42)

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «МУЗЕЙ КОШТОВНОГО І ДЕКОРАТИВНОГО КАМІННЯ» - ВАЖЛИВИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ НА ЖИТОМИРЩИНІ

Голяченко О.С.

*Туристична агенція «Поліська палітра», селище Іршанськ,
Коростенський район, Житомирська область, a.khors@ukr.net*

Надано інформацію про історію становлення геологічної галузі у смт. Володарськ-Волинський, важливу роль ДУ «Музей коштовного і декоративного каміння» у розвитку туризму на Житомирщині, включення музейної установи до екскурсії агенції «Поліська палітра» як туристичної локації.

Ключові слова: геологія, туризм, історична пам'ятка, туристична локація, «Музей коштовного і декоративного каміння», центральна частина Житомирщини.

STATE INSTITUTION «THE MUSEUM OF PRECIOUS AND DECORATIVE STONES»

Holiachenko O.S.

The Polissia Palette Agency, Irshansk village, Korosten district, Zhytomyr region, a.khors@ukr.net

The article provides information about the history of the geological industry in the village of Volodarsk-Volynskiy (now Khoroshiv), the important role of the Museum of Precious and Decorative Stones in the development of tourism in the Zhytomyr region, and the inclusion of the museum institution in the excursion of the Polissia Palette agency as a tourist location.

Keywords: geology, tourism, historical monument, tourist location, Museum of Precious and Decorative Stones, central part of Zhytomyr region.

Після Другої світової війни у смт. Володарськ-Волинський (тепер селище Хорошів) було збудоване приміщення для управління геологорозвідувальної експедиції. В одній з найбільших кімнат розмістили перший в районному центрі музей мінералів та гірських порід. Саме від 1951 року розпочинається відлік часу створення державної установи «Музей коштовного і декоративного каміння» (далі – Музей) [1].

Варто нагадати про те, що у Володарськ-Волинську від 19 до 22 вересня 1974 року проходив Республіканський симпозиум з проблем типоморфізму кварцу України. Науковий форум ще раз підтвердив значимість багатств надр поліського краю, про які свого часу говорив О.Є. Ферсман та посилив авторитет українського родовища самоцвітів на Волині. До симпозиуму була видана збірка матеріалів «Типоморфизм кварца Украины». До редакційної колегії видання входили: академік АН УРСР Є.К. Лазаренко (відповідальний редактор), кандидати геолого-мінералогічних наук А.А. Вальтер, Д.К. Возняк, В.І. Павлишин, А.Н. Таращан.

Євген Костянтинович Лазаренко та Володимир Іванович Павлишин, які представляли Інститут геохімії і фізики мінералів АН УРСР м. Київ, в своїй науковій статті «Типоморфные особенности кварца» відзначили виняткову роль О.Є. Ферсмана в типоморфізмі мінералів: «Современное понятие о типоморфизме минералов разработано А.Е. Ферсманом (1931, 1953). Он подчеркивал, что наряду с типоморфными минералами следует различать типоморфные признаки минералов, что особенно важно для распространенных минералов, образующихся в широком интервале физико-химических параметров среды минералообразования. К числу таких минералов принадлежит кварц, на долю которого в литосфере приходится около 12%».

На симпозиумі виступали науковці з різних куточків колишнього СРСР – Інституту геології і геохімії паливних ресурсів АН УРСР м. Львів, Всесоюзного науково-дослідницького геологічного інституту м. Ленінград, Дослідного підприємства Інституту геохімії і фізики АН УРСР м. Київ, Івано-Франківського інституту нафти і газу, Державного університету м. Ростов-на-Дону, Гірничого-металургійного інституту м. Комунарськ, Державного університету м. Ленінград, Всесоюзного науково-дослідного інституту синтезу мінеральної сировини м. Александров, Інституту геології рудних надр, петрографії, мінералогії і геохімії АН СРСР м. Москва, Інституту геологічних наук АН УРСР м. Київ, Державного університету м. Харків [2].

Учасниками наукового зібрання були також працівники рудника «Волинського» Всесоюзного шостого виробничого об'єднання МГ СРСР (сmt. Володарськ-Волинський), які представили наукові доробки з вивчення Волинського родовища моріону, а саме: «Характеристика различных морфологических типов кварца камерных пегматитов Волины» (В.С. Булгаков, В.Н. Бурлаков, А.С. Весельев), «Особенности строения камерных пегматитов Волины и образования в них кристаллов кварца» (Ю.Г. Сорокин, А.И. Перегуда), «О кварце как показателе пьезоэлектрического эффекта горных пород» (Ф.В. Мужановский О.Г. Батаев, Б.А. Зайков), «Типоморфные особенности кварца в гранитах, вмещающих камерные пегматиты» (Н.Г. Лукашенко, М.Ш. Аксельрод, Ф.В. Мужановский, «Особенности размещения пегматитов Волины» (Н.П. Шейгас, И.С. Василишин, В.И. Панченко [2].

Слід відзначити, що двоє геологів рудника «Волинський», які багато часу присвятили вивченню геолого-мінералогічної характеристики Волинського родовища, стали кандидатами геолого-мінералогічних наук. Булгаков Веніамін Семенович захистив дисертацію на тему "Основные черты геологического строения Волинского пегматитового поля и методика поисков скрытых пегматитовых тел", а Панченко Василь Іванович – "Обоснование рациональной методики разведки и оценки запасов пегматитов камерного типа". Величезним досягненням науковців Горошківщини є відкриття в Рівненській області Клесівського родовища бурштину – першого в Україні. Цьому відкриттю ми маємо завдячувати геологам ВАТ «Кварцсамоцвіти» І.С. Василишину, В.І. Панченку, Т.М. Бурлаковій та іншим [2].

Музей коштовного і декоративного каміння відіграє важливу роль у розвитку туристичної галузі не лише у Житомирській області, але й усїєї України. Відвідування Музею включено до маршруту туристичної агенції «Поліська палітра» як важливої локації.

Коротка характеристика маршруту. Назва: «Два храми, два парки, два музеї». Проходить населеними пунктами: Іршанськ (початок маршруту) – Рижани – Давидівка – Дворище – Хорошів (завершення маршруту). Протяжність близько 45 км. Тип –

маршрут вихідного дня. Сезонність – цілорічний.

Перша локація. Церква Різдва Пресвятої Богородиці. Розташована у селі Рижани, є пам'яткою архітектури місцевого значення. Дерев'яна. Побудована у 1914 році на місці старої дерев'яної церкви, що була відкрита 21 вересня 1777 року.

Друга локація. Церкви Параскеви П'ятниці. Розташована у селі Давидівці, є неформальною пам'яткою архітектури. Дерев'яна. Збудований храм у 1865 році. Релігійна громада у 2019 році разом із намісником церкви отцем Миколою першою у центральній Житомирщині перейшла до Православної Церкви України.

Третя локація. Дворищенський парк. Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва (перша половина 19 століття), об'єкт природно-заповідного фонду місцевого значення. Площа 1,5 га. Центральна і південна частини парку зайняті насадженнями вікових лип та дубів. Має природоохоронне, історичне та естетичне значення.

Четверта локація. Горошківське замчище-парк. Розміщений на правому березі річки Ірші селища Хорошів. Є парком-пам'яткою садово-паркового мистецтва та об'єктом природно-заповідного фонду місцевого значення. Площа 5,00 га. Закладений парк у 18 столітті. На території парку збереглися залишки старовинних фортифікацій – земляних насипів (валів) та ровів. Ростуть вікові дуби, липи, в'язи, тополі, фруктові дерева.

П'ята локація. Хорошівський народний музей історії. Офіційне відкриття відбулося 3 липня 1988 року. Нині колекція музею налічує понад двох тисяч предметів основного фонду. В музеї постійно проводиться виставкова, просвітницька, популяризаційна діяльність.

Шоста локація. Державна установа «Музей коштовного і декоративного каміння».

Музей є своєрідною геологічною Меккою України, одним з найвідоміших геологічних музеїв не лише України, але й усього світу. Зібрання унікальних та рідкісних мінералів і гірських порід з камерних пегматитів Волинського родовища зробили установу популярним серед фахівців-геологів та широких верств населення. Музей постійно поповнюється новими цікавими зразками, як з України, так і зарубіжних родовищ корисних

копалин. Білоруський вчений-геолог С.Ф. Зубович назвав Музей «перлиною світового рівня по унікальності та пригожості світу мінералів».

Від 2008 року у музейній установі відбуваються щорічні Всеукраїнські науково-практичні конференції «Мінерально-сировинна база України: шляхи оптимального використання». Постійно проводиться науково-дослідницька та науково-методична робота. Музей бере участь в експозиціях на міжнародних виставках, конференціях і симпозіумах.

Туристичні, геологічні та інші маршрути прокладались через теперішнє селище Хорошів і раніше. Так, у 1966 році Львівським державним університетом ім. І.Франка був розроблений «Путівник екскурсії по пегматитовим родовищам Волині». В ньому зазначалось, що головним завданням екскурсії є ознайомлення учасників Міжвідомчої всесоюзної наради по мінералогічній кристалографії з деякими кристаломорфологічними, онтогенетичними та іншими особливостями мінералів, головним чином пегматитових родовищ Волині. Протяжність екскурсії складає близько 600 км. Проходила вона наступним маршрутом: Львів – Рівне – Корець – Житомир – Головино – Червоногранітне – Володарськ-Волинський.

Перелік використаної література

1. Хорошівський район: Красназничий енциклопедичний довідник / упорядник та відповідальний редактор О.С. Голяченко. Житомир : Житомир Poligraf, 2019, 528 с. + кольор. вкл.
2. Природниче красназництво Житомирщини – Волині: історія та сучасність. Науковий збірник «Велика Волинь». Матеріали всеукраїнської науково-красназничої конференції (21 листоп. 2013 р., м. Житомир) / голов. ред. М.Ю. Костиця. – Житомир: Вид. М. Косенко, 2014. 268 с.
3. Музей коштовного і декоративного каміння // Київ : Вид-во «Державний гемологічний центр», 2001. 100 с.
4. Голяченко О.С. Горошківщина – перлина українського Полісся. Красназничав хрестоматія. Житомир: «Волинь», 2005. 128 с.
5. Мисько В. Поліські самоцвіти. Володарськ-Волинський: ТОВ «Принтер», 2005. 106 с.